

ביטחון ותקשורת – דינאמיקה של יחסים -

קהילות שיח, ייצוג ותיווך המציאות הביטחונית במצב הפוסט-הרואי

Communicating Security: Security Discourse, Representation and Mediation's Communities in the Post-Heroic Condition

שם המרצה: פרופ' אודי לבל

סוג הקורס: קורס בחירה

היקף שעות: 1 ש"ש

סמסטר: א'

שנת לימודים: תשפ"א

שעות הקורס: יום ג', 14:00 – 16:00

זום

דוא"ל: ulebel@gmail.com

מטרות הקורס

הקורס מיועד להמחיש את מקומן של קהילות ביטחון, קהילות שיח, פרקטיקות התקבלות, תיווך ומסגור המציאות הביטחונית, במציאות הפוסט-מודרנית. הן כפרקטיקות המשפיעות על האופן בו מציאות זו נחוות (בכל הקשור לגיבוש עמדה ביחס אליה וביחס למעצביה – מנהלי מדיניות הביטחון), והן כפרקטיקות המשפיעות על האופן שבו מעוצבת האלימות עצמה על ידי מבצעה – החל מארגוני הטרור ועד לראשי הצבאות ומדינות המערב הנאבקים בהם. קהילות הביטחון ושיח הביטחון יוצגו כחיבור בין רמת המיקרו הפסיכו-אינדיבידואלית ורמת המיקרו הסוציו-אסטרטגית. בעוד שרבות דובר כי בעידן המלחמות החדשות קיים מה שכונה "הרב"ט האסטרטגי", הרי שקורס זה יציג את צרכן התקשורת האסטרטגי, זה שהתרשמותו מההתרחשויות, מידת הלגיטימציה שהוא מקנה או שולל להמשך הלחימה, לקורבנות הצדדים המעורבים, לשיקול הדעת של מנהלי הלחימה או התהליכים המדיניים – הינה רכיב מוביל המשפיע על ומניע את גלגלי המערכה. שהרי אל 'מסך הטלוויזיה' (ואל שאר המכשירים שהעצימו את זמינותו של מכשיר האב המייסד) מכוונת המערכה. הקורס יציג אף את שלל קהילות השיח ופרקטיקות משטור וניהול השיח המאפיינות את המלחמות החדשות בעולם, תוך המחשת יתר (שתבטא במקרי הבוחן) ביחס למקרה הישראלי. מטרת לוואי של הקורס הינה היכולת להבין את שפת הייצוג הקולנועית והטלוויזיונית של התקשורת החזותית – שכן רוב רובו של הקורס יאורגן סביב קטעי סרטים תיעודיים (שיוקרנו מידי שבוע) וימחישו את התמות העיוניות, שיילמדו. ככזה, מדובר גם בקורס העוסק גם בפוליטיקה של הייצוג, במקרה זה – ייצוג המציאות הביטחונית, תוך זיהוי שחקני הייצוג – קהילות שיח הביטחון הפועלות לתיווך ולעיצוב המציאות והמדיניות.

תוכן הקורס

הרכיבים העיוניים המרכזיים שבהם יעסוק הקורס הינם :
 מלחמות חדשות ; תרבות אסטרטגית ; דוקטרינות צבאיות ; קהילות שיח ; ניהול ההתקבלות התקשורתית ;
 ויקטימולוגיה צבאית ; שיח פוסט ווייטנאם ; השיח הפסיכולוגי ; ניהול רגשות בתקשורת ; משטרי רגשות
 ציבוריים ; פאניקה מוסרית ; תקשורת והגדרת בעיה חברתית ; סיקור נשים וצבא בתקשורת ; שיח העדות ;
 סרבנות מצפונית וסלקטיבית ; שיח מלחמת התרבות ; השמרנות הצבאית החדשה ; הפוליטיקה והמניפולציה
 התקשורתית של קורבנות המלחמה ; ניהול הדרמטורגיה הצבאית בתקשורת ; ההכחדה התקשורתית והמוות
 החברתי של הנושאים בנטל ; החייל בתקשורת ובתרבות הפופולארית כ- קורבן האידיאלי ; תסריטים
 קהילתיים ; הקולנוע התיעודי כמחוז זיכרון ; יחסי צבא ותקשורת ומלחמת וייטנאם ; לוחמה בנראות מלאה.

מהלך השיעורים

השיעורים יארגנו סביב שישה נושאים מרכזיים (או לפחות נשתדל לטעום מהם) :

- א. מלחמות חדשות
- ב. תחום ניהול הניראות Visibility של הלוחמה במתן דגש על סוגיית החללים והנפגעים.
- ג. סוגיית חדירת שיח הפסיכולוגיה והכאב לשיח הלוחמה והמלחמה.
- ד. הפוליטיקה והפוליטיזציה של המלחמה והלוחמה.
- ה. שיח התרבויות, הזויות וההכרה המעורב בשיח הביטחון והצבאיות
- ו. מי הילד של כולנו? החברה והרגישות לכאב ולניהול הרגשות

חובות הקורס

- צפייה בטקסטים התקשורתיים המוקרנים (חובה)
- קריאת פרטי הקריאה
- נוכחות מלאה (חובה) והאזנה להרצאות
- מטלת בית מסכמת 100% מהציון

חשוב

- המרצה רשאי לשנות את רכיבי הציון ולייחס עד כ- 10% לנוכחות והשתתפות פעילה בשיעורים בהתאם לשיקול דעתו ; עד למועד תחילת הקורס. הדבר יעודכן בסילבוס שיועלה לאתר הקורס בתום סמסטר א תש"פ.
- המרצה רשאי לשנות ולעדכן את רשימת הקריאה. עד למועד תחילת הקורס. הדבר יעודכן בסילבוס שיועלה לאתר הקורס בתום סמסטר א תש"פ.

נושא ראשון – לחימה ולוחמה

שיעור 01 – מלחמות ישנות – מלחמות חדשות – תקשורת: זה כל ההבדל? על התהוותה של "תרבות אסטרטגית" ו- "שיח ההצדקות הצבאי" בארה"ב

חובה:

Kaldor, M., "Old Wars, Cold Wars, New Wars, and the War on Terror", *International Politics* 42, 2005, 491-498.

Stevenson, C. A., "The Evolving Clinton Doctrine on the Use of Force", *Armed Forces and Society* 22(4), 1996, 511-535.

רשות:

Uz-Zaman, R., "Strategic Culture: A 'Cultural' Understanding of War", *Comparative Strategy* 28, 2009, 68-88.

עמר בר, א., "כשהתותחים רועמים המוזות שותקות, האמנם?", *מערכות* 488, 2020, 48-54

נושא שני – תקשורת וניהול נראות בלוחמה

שיעור 02 – מביטים מלמעלה – Eye in the Sky - השפעת נראות החללים על הלחימה

חובה:

Gentry, J. A., "Casualty Management: Shaping Civil-Military Operational Environments", *Comparative Strategy* 30, 2011, 242-253.

Dagget, C., "Drone Disorientations", *International Feminist Journal of Politics* 17(3), 2015, 361-379

רשות:

Lebel, U., "War Casualties", in: Joseph, P. (ed.), 2017, *SAGE Encyclopedia of War: Social Science Perspectives*, Sage, London, 275-276.

Correll, J. T., "Casualties", *Air Force Magazine*, June 2003, 48-53

Gregory, D., "Eyes in the Sky – Bodies on the ground", *Critical Studies on Security* 6(3), 2018, 347-358

נושא שלישי – השיח הפסיכולוגי של הלוחמה

שיעור 03: הצבא המקרבן - הווייטנאמיזציה של המלחמה ושיח פוסט-ווייטנאם והופעתו של השיח הפסיכולוגי והכאב במוקד הסיקור הצבאי

חובה:

Freedman, L., "Victims and Victors' Reflection on the Kosovo War", *Review of International Studies* 26, 2000, 335-358.

לומסקי-פדר, ע. ובן-ארי, א., "השיח הפסיכולוגי ונרמול המלחמה בישראל", בתוך: שפר, ג. ברק, א. ואורן, ע. (עורכים), 2009, צבא שיש לו מדינה? מבט מחודש על יחסי התחום הביטחוני והאזרחי בישראל, כרמל, ירושלים, 276-300.

רשות:

Morgan, D., "Pain: The Unrelieved Condition of Modernity", *European Journal of Social Theory* 5(3), 2002, 307-322.

Organ, D., "Pain: The Unrelieved Conditioned of modernity", *European Journal of Social Theory* 5(3), 2002, 307-322

שיעור 04 – על עדות, אשמה ודה-פוליטיזציה שבקהילות ההתנגדות המצפונית

חובה:

גורביץ, ד. וערב, ד., "טראומה, אשמה, מחילה: המעוול כעד בשיח של הקונפליקט בטלוויזיה ובקולנוע הישראליים", תקריב 5.

רשות:

Puvimanasinghe, T. S. and Price, I. R., "Healing through Testimony: An Empirical Study with Sri Lanka Torture Survivors", *Transcultural Psychiatry* 53(5), 2016, 531-550.

נושא רביעי – הפוליטיקה של הלחימה והלוחמה

שיעור 05 – פאניקה מוסרית ובעיה חברתית: כשהצבא הוא חלק מקמפיין ציבורי

חובה:

Rothe, D. and Muzzatti, S. L., "Enemies Everywhere: Terrorism, Moral Panic, and US Civil Society", *Critical Criminology* 12, 2004, 327-350

רשות:

Lebel, U., "'Casualty Panic': Military Recruitment Models, Civil-military Gap and their Implications for the Legitimacy of Military Loss", *Democracy and Security* 6(2), 2010, 183-206.

שיעור 06 – ההון הסלבריטאי של הביטחון

Arthurs, J. and Shaw, S., "Celebrity Capital in the Political Field", *Media Culture Society* 38(8), 2016, 1136-1152

Lebel, U. and Hatuka, G., " De-militarization as Political Self Marginalization: Israeli Labor Party and the MISEs (Members of Israeli Security Elite)" 1977–2015, *Israel Affairs*, 22:3-4, 641-663

נושא חמישי – זהויות וקהילות ביטחוניות וצבאיות

שיעור 07 – כשנשים עוסקות בביטחון: זהויות לימינאליות בשיח הצבאיות

חובה:

Millar, M. K., "Death Does Not Become Her: An Examination of the Public Construction of Female American Soldiers as Liminal Figures", *Review of International Studies* 41, 2015, 757-779.

שיעור 08 – "Manning Up" על מלחמת התרבות הפנים צבאית

חובה:

לב, א. ולוביש-עומר, ש., "לחזור למה שהיינו": חובשי הכיפות הסרוגות' בצה"ל כאופוזיציה שמרנית לצבא פוסט-מודרני", בתוך: גל, ר. וליבל, ת. (עורכים), 2012, *בין הכיפה לכומתה: על יחסי דת וצבא בישראל*, מכון כנרת למחקרי ביטחון והוצאת מודן, תל אביב, 151-204.

רשות:

Kline, S., "The Culture War Gone Global: 'Family Values' and the Shape of US Foreign Policy", *International Relations* 18(4), 2004, 453-466.

שיעור 09 – הפוליטיקה של הייצוג והביצוע – ניהול הדרמטורגיה הצבאית בתקשורת

חובה:

דורון, ג. ולבל, א., "ארגון מתגונן: מערכת הביטחון נגד הורים שכולים", *פלילים – כתב עת למשפט, תרבות וחברה*, 9, 2000, 369-411.

רשות:

לב, א. ורוכלין, י., "פוליטיזציה של יחסי משפחה-צבא - משפחות שבויים וחללים לאחר מלחמת יום כיפור", *המרחב הציבורי* 7, 2012, 100-130.

שיעור 10 – אובדנים לא מוכרים**חובה:**

בן-עטר, א. ובן-אשר, ס., "המרחב התקשורתי כבמה להאדרה ולהדרה של קבוצות חברתיות: ניתוח מאבק לוחמי השייטת והדייגים בפרשת הקישון", *עמדות* 7, 2014, 31-40.

רשות:

לב, א., "אובדן לא מוקר – שכול אנטי הגמוני ומסגור מחודש של טראומה: הוויית הקיפוח היחסי של משפחות נרצחי הטרור בישראל", בתוך: שנון-קליין, ה. וקרייטלר, ש. (עורכות), 2013, *טנטולוגיה היום – מחקרים באובדן, שכול ומוות*, הוצאת פרדס, חיפה, 207-242.

שיעור 11 - סרבנות

Lebel, U., " 'Blackmailing the Army' - 'Strategic Military Refusal' as Policy and Doctrine Enforcement: The Formation of a New Security Agent", *Small Wars and Insurgencies* 24(5), 2014, 297-328.

נושא שישי: מי הילד של כולנו?**שיעור 12: מי הקורבן האידיאלי?**

Eisenman, D. P., Bergner, S. and Cohen, I., "An Ideal Victim: Idealizing Trauma Victims Causes traumatic Stress in Human Rights Workers", *Human Rights Review* 4(1), 2000, 106-114.

ישראלי, צ., ורוסמן-סטולמן, א., "מלוחם לבן של אמא? החייל הישראלי בראי העיתונות", *עיונים בתקומת ישראל* 24, 2014, 185-219.

רשות:

McCartney, H., "Hero, Victim or Villain? The Public Image of the British Soldier and its Implications for Defense Policy?", *Defense and Security Analysis* 27(1), 2011, 43-54.